

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Наровлянської Марини Данилівни
«Формування готовності педагогів закладів позашкільної освіти туристсько-
краєзнавчого напрямку до використання інформаційно-комунікаційних
технологій у процесі підвищення кваліфікації»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Проблема упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в практику всіх складників освіти України належить до найбільш актуальних на сучасному етапі розвитку. Тенденція цифровізації відповідає загальному напрямку розвитку суспільства, дає змогу відповісти на виклики сьогодення, суттєво підвищити ефективність освітнього процесу. Водночас реалізація можливостей процесу цифровізації освіти неможлива без забезпечення достатнього рівня готовності педагогів до використання ІКТ, що має забезпечуватися як у процесі базової підготовки педагогів так і під час подальшого підвищення їх кваліфікації. Повною мірою це стосується невід'ємної складової української освіти – позашкільної освіти. Важливість цієї проблеми та недостатнє її висвітлення в педагогічній науці визначає актуальність теми пропонованого дослідження.

Дослідження було виконано в рамках науково-дослідної теми кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Здобувачкою чітко визначено науковий апарат дослідження, при цьому об'єкт і предмет повністю узгоджуються із сформульованими метою і завданнями.

Наукова новизна дисертації є беззаперечною, оскільки автором:

вперше обґрунтовано та апробовано структурно-функціональну модель формування готовності педагогів ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку до застосування ІКТ;

уточнено зміст поняття «готовність педагогів до використання ІКТ» як цілісної структури, що поєднує психологічний, інформаційно-операційний та методичний компоненти;

розроблено та валідовано авторську діагностичну методику (22 твердження), яка містить унікальну «шкалу щирості» для підвищення достовірності результатів.

Погоджуємося з запропонованою авторкою структурою рецензованого дисертаційного дослідження, що містить 3 розділи.

Як вимагає логіка, в першому розділі – «Теоретичні засади формування готовності педагогів закладів позашкільної освіти до застосування ІКТ» – подано характеристику численних наукових праць щодо сутності й структури таких понять, як «позашкільна освіта», «інформаційно-комунікаційні технології», «готовність педагогів до використання ІКТ», «підвищення кваліфікації», «освіта дорослих». Глибокий аналіз наукових джерел, залучення архівних матеріалів, матеріалів поточного архіву Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді дозволив авторці визначити особливості діяльності позашкільної освіти, висвітлити історичні витoki використання ІКТ та їх передвісників – технічних засобів навчання.

У другому розділі «Концептуальні та методико-діагностичні засади вивчення готовності педагогів до застосування ІКТ», М. Д. Наровлянська докладно представила результати констатувального експерименту. Позитивної оцінки заслуговує розробка авторського інструментарію, надійність якого підтверджена високим коефіцієнтом α Кронбаха (0,918) та кореляцією з міжнародною моделлю ТРАСК. Авторкою виявлено «хвилеподібну» динаміку готовності залежно від стажу, що стало підґрунтям для розробки диференційованої моделі навчання.

Не викликає заперечень організація формувального експерименту у третьому розділі. Авторська модель, побудована за блочно-модульним принципом, довела свою ефективність. Особливої уваги заслуговує використання методів математичної статистики (критерії Вілкоксона та Манна–Уїтні), які зафіксували статистично значуще зростання готовності в експериментальній групі ($\Delta\text{mean}=+4,44$) порівняно з контрольною.

Результати дослідження упроваджені у роботу ряду закладів позашкільної, вищої та післядипломної освіти для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їх готовності до використання ІКТ. Результати дослідження апробовані на низці конференцій, семінарів, симпозіумів, достатньою мірою висвітлені у 35 публікаціях автора.

Всі наукові положення й висновки дисертації є обґрунтованими. Достовірність і новизна результатів не викликають зауважень. Усі завдання, сформульовані дисертанткою, вирішено, гіпотезу дослідження підтверджено.

Водночас робота не позбавлена деяких неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. У роботі обґрунтовано використовується поняття «готовність педагогів до застосування ІКТ». Разом із тим доцільним є чіткіше співвіднести його з поняттями «професійна компетентність» та «цифрова компетентність», які широко використовуються у сучасних педагогічних дослідженнях.

2. Експериментально доведено, що психологічна готовність формується найповільніше. Перспективним видається посилення офлайн-компоненти та менторського супроводу для подолання «цифрової тривожності» у досвідчених педагогів.

3. Практичні рекомендації мають прикладний характер, проте можливим є подальше розширення переліку спеціалізованих ГІС-технологій та мобільних додатків, адаптованих саме для польових краєзнавчих досліджень.

4. Розглядаючи етап базової підготовки, доцільно включити до нього навчання не лише у закладах вищої, але й фахової передвищої освіти.

Висловлені зауваження й побажання не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження М. Д. Наровлянської.

З огляду на актуальність, новизну, теоретичну й практичну значущість дослідження, достатню апробацію отриманих результатів на практиці й у фахових виданнях вважаємо, що дисертаційна робота на тему «Формування готовності педагогів закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку до використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підвищення кваліфікації» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Наровлянська Марина Данилівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури
та медико-біологічних дисциплін,
декан факультету спорту та фізичної культури
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Олена МАРКОВА

